

Skovdyrkeren

Nr. 2

Februar 2011

Super sæson og sne

»Vi skal gøre en forskel«

Natura 2000 - hvad gør jeg som ejer?

SKOVDYRKERNE

Super sæson og sne

Ordene i overskriften betegner oplevelser hos skovfogederne rundt om i landet. Det har været en super sæson for afsætning af klippegrønt og juletræer – alt er udsolgt, men sneen drillede sidst på sæsonen.

Klippegrønt

Markedet er vendt og der er nu god efterspørgsel på nobilis og fortsat god efterspørgsel på nordmannsgran.

Nobilis

Mængderne er som sagt udsolgt, og det er i modsætning til for blot tre år siden, hvor der ved sæsonafslutning hang mange tons på træerne, ikke blot hos Skovdyrkerne, men hos alle producenter af nobilis.

Der er sket det, at rigtig mange ældre bevoksninger til liftklip er gået ud af produktion – enten er de skovet i

Der har været mange kogleskader fra den omfattende blomstring i 2009.

I november klippes der ungdomsvarer med kort stangsaks. Det er en vare, hvor der produceres mange tons i den enkelte bevoksning, og grene kan bruges i et bredt anvendelsespekter.

Normalt kan der klippes til hen i begyndelsen af december. Det blev der sat en effektiv stopper for den 22. november. Der kom sne, og der kom meget. Først var der sne og så lidt tøj, så grenene rigtig kunne blive tunge af is. Derefter kom der mere sne i frostvejr, og der kom til at ligge en dyne over grene og på jorden. Klipningen gik

Palletering i sne. Foto: Søren Ladefoged

det gunstige marked for nåletræ, eller grøntet er blevet ødelagt ved, at træerne er vokset sammen. Fra Skovdyrkerforeningerne Nord-Østjylland og Midtjylland er vurderingen, at de gamle bevoksninger, der er klippet i oktober, har givet meget mindre grønt end forventet.

i stå fra den ene dag til den anden, og det var over hele Europa. De hollandske kunder, der normalt får varen omkring 1. december, fik en lang næse og kun en brøkdel af det, de kunne ønske sig. Samlet set betyder det, at der i "sneområderne" mod nord hænger grønt tilbage, men

kun noget der kan klippes til næste år. Skovfogederne har noteret sig de enkelte ejendomme, og de står først for tur til næste år. I Vestjylland og på Fyn lykkedes det at få klippet nogle få læs, hvor prisen var god. Men oparbejdningen var væsentligt dyrere, så afregningsprisen til medlemmerne lå stabilt gennem hele sæsonen.

Fjeldstedvej i sol. Foto: Søren Ladefoged

Nordmannsgran

På øerne er der mere nordmannsgran end i Jylland. Med den enorme efterspørgsel på juletræer, er der næsten ingen bevoksninger, der får lov at stå til klip. Det kan ses på mængden, som falder år for år. Al nordmannsgran er klippet og solgt.

Nichearter

Som det ses af ovenstående har det været en god sæson for hovedprodukterne – mere problematisk har det været for nichearterne.

Mange medlemmer er meget optaget af deres skov og har lyst til at eksperimentere med nichearter.

Medlemmerne er ikke optaget af, om det koster 2 eller 5 kr at klippe et kg af en vare. Fokus er på den gode salgspris for nichearterne. F.eks. 8 kr/kg for cryptomeria og 25 kr/kg for buksbom. Der er bare lige det minus, at vore aftagere i Tyskland også selv har set, at priserne er gode, og det er effektivt for dem at have produktionen lige i "baghaven", når de laver dekorationer og håndbuketter.

Vores anbefaling er at lytte til din egen maveførelse – enten skal du se at få knust bevoksningerne og plante noget andet med mere fremtid i, eller du skal lade det stå og så klippe lidt til husbehov. De, der lader bevoksningerne blive stående, kan være heldige om fem år – så er der måske mange kolleger, der har fulgt den første maveførelse, og pludselig er der pris på varen igen.

De kommende år

Alle skovfogeder opfordrer til, at der bliver plantet mere nobilis. Tilgangen af klippebevoksninger har været minimal i de senere år. Fra Martin Viborg i Vestjylland er anbefalingen at plante mindst 3 ha, og det gælder både på afdrifter i gammel skov og i skovrejsninger. Begge steder er nobilis til klip den bedste "afgrøde", du kan vælge, når der sammenlignes med andre træarter i lang omdrift.

Disse overvejelser vil vi omtale i et senere nummer af Skovdyrkeren.

Juletræer

Markedet er støvsuget for træer – alt er udsolgt. Sneen har drillet alle steder, men mest på Bornholm og mellem Randers og Mariager.

Først til sneen

Den 22. november kom den første sne, og den har skabt problemer i større eller mindre omfang.

Alle steder betød det problemer med at få lastbilerne ud på de små veje til en læsseplads, der måske ikke ligger alt for ideelt. Derfor er mange paller blevet flyttet til gode læssepladser eller centrale samlepladser. Mange medlemmer har været behjælpelige – det er vi taknemmelige for. Det er med til at Skovdyrkerne og Green Product er vellidt i markedet og respekteret for at opfylde indgåede kontrakter.

I Midtjylland var de fleste træer skovet og nettet, inden sneen kom. De fleste andre steder var situationen som hos Kai Boisen i Østjylland. Der var 10-15.000 træer, der

ikke var helt færdige, og sneen skabte problemer med dels den sidste finish i oparbejdningen, dels at der kom for få træer på pallerne.

Særligt store udfordringer var der som nævnt på Bornholm og mellem Randers og Mariager. Træerne til de sidste leverancer stod stadig op, da sneen kom – og den kom i store mængder. Helt op til 80 cm. Kære juletræsproducenter, tænk lige at skulle skove, udslæbe og nette træer under disse forhold. Det er ikke for tøsedrenge.

Steffen Jørgensen fra Bornholm fortæller: - Vi fik over 80 cm sne, og der var fygning, så enkelte steder var der mere.

- Jeg havde en bevoksning med 2.000 træer, som vi lige havde skovet og slæbt ud. De blev helt dækket af sne, og vi måtte grave træerne fri med sneskovle. Vi er helt sikre på, at vi finder nogle træer, når det bliver forår, men vi har fået de fleste ud. Vi kunne levere, men leverancerne blev noget forsinkede. Prisen for netning og palletering tør jeg slet ikke tænke på. Det bliver nok 60 kr/træ inkl. normal fældning.

Michael Rasmussen fra Nord-Østjylland fortæller, at de fik bjærget alle træer, og at de blev hjulpet af en enkelt nats tø- og regnvejr. Det var natten mellem fredag den 10. og lørdag den 11. december. Her fandt de træer, der var glemte under sneen, og de kunne lige nå at få dem

Bornholm under sne. Foto: Steffen Adelsten Jørgensen

med på en "opsamlingsbil". Kun ved skovfogedens og entreprenørens gode samarbejde og opfindsomhed lykkedes det at bjærge "snekulturene".

I Østjylland har frosten givet anledning til nye udfordringer. De frosne træer skulle behandles med forsigtighed under palleteringen – frosne grene har risiko for at knække som glas, når de bliver udsat for tryk. Man

» Vi fik over 80 cm sne «

har også kunnet konstatere, at forkortede topskud med topstop-tang er mere udsat for at knække i frostvejr end kemisk stoppede toppe.

Markedet

Hele landet melder udsolgt. Alle skovfogeder fortæller om ros for afsætningen fra medlemmerne.

Green Product

Direktør Jens Dalgas er i godt humør, alle foreninger har fået udsolgt, og priserne er gode.

Priserne har været konstante gennem hele sæsonen og det er vurderingen, at Skovdyrkerne har ramt prisen både til kunderne og producenterne helt fra sommerferien.

Bedst er afsætningen gået for de store træer, der har haft prisstigninger. Små træer under 1,25 m er solgt til fornuftige priser, men det er en varegruppe, der er under prispres fra producenter i Tyskland, Belgien og Frankrig. Særligt er prisen presset i Frankrig.

Den overordnede vurdering er, at træer af høj kvalitet er nemme at sælge, især over 1,75 m.

Synergi i Green Product

I år er det anden sæson med alle Skovdyrkerforeninger som aktionærer i Green Product. Der er rosende ord til samarbejdet og resultaterne fra de "nye" foreninger, Vestjylland, Syd og Øst. Alle foreninger er enige om,

at beslutningen om udvidelsen af aktionærkredsen har skabt synergi for alle foreningerne og deres medlemmer. Dette eksportsamarbejde er en direkte følge af Skovdyrkernes koncerndannelse og fælles strategi. Fra Syd, Vestjylland og Nordøstjylland er der særlig tilfredshed med afsætningen af de mindre træer.

Kenneth Klausen fra Fyn fortæller, at han normalt har nogle udisponerede træer stående omkring 1. december. Der skal være lidt til efterbestillinger til de gamle kunder. I år har han også haft nogle rester, der er kørt sammen på læssepladsen i Tommerup, men det er slet ikke i samme omfang som tidligere år. Han har dog hjulpet flere faste kunder med nogle paller eller et enkelt læs.

Økonomi i top

For mange medlemmer og for alle foreninger er handlen og oparbejdningen af klippegrønt og juletræer en afgørende økonomisk faktor. Foreningerne er derfor meget fokuserede på at løse opgaven med et godt resultat. Hele efterårshalvåret er optaget af, både at sælge til den bedste pris til de udenlandske kunder og til at give medlemmerne den bedste pris i et marked præget af stærk konkurrence.

Flere steder i landet vurderer skovfogederne at medlemmer, der har valgt at sælge deres træer til en alternativ aftager, i den sidste ende får for lidt for kulturen. Efterfølgende kan man se, at der er efterladt f.eks. små træer, der burde fældes, eller lavkvalitetstræer, der ikke opnår så høj en pris i markedet.

Fremtiden

Mange udtaler sig om det fremtidige marked. Og mange spørgsmål trænger sig på:

- Hvad får jeg for træerne til næste år?
- Skal jeg plante igen?
- Skal jeg udvide min produktion?

Skovdyrkernes vurdering er, at der vil være god efterspørgsel og gode priser de næste 2-4 år. Vi ser ingen problemer for gode træer over 1,75 m.

For at producere dette produkt skal der ske en intensiv pasning af træerne fra de er små 1 m høje. Kun ved at være intensiv med pasningen opnår du at distancere dig fra vore udenlandske konkurrenter, der ikke har den samme knowhow og tradition for pasning.

Vi vurderer, at der på sigt vil komme flere træer på markedet, men at det massive salg af småtræer fra Tyskland, Belgien og Frankrig udskyder tidspunktet for stigende udbud af store kvalitetstræer.

Med de nuværende priser er juletræer den bedste afgrøde du kan have på din mark, og det vil det også være de kommende år. Vores vurdering er, at med fremtidige priser, der ligger over 75 kr/træ i gennemsnit, er det stadig en glimrende forretning at dyrke juletræer. Producenterne ved at deres afregningspriser ligger væsentligt over i år.

*Frand's Fraas Nielsen
Skovdyrkerforeningen Fyn*

»Vi skal gøre en forskel«

Torben Christian Bille Brahe er ikke i tvivl om, at skovbruget spiller en central rolle i fremtidens jordbrugs- erhverv. Og De Danske Skovdyrkerforeninger har en central funktion i en tid, hvor de faglige udfordringer og muligheder for skovejere såvel som for rådgivere bliver stadig mere varierede.

- Det er vores fornemste opgave at være til for medlemmerne. Tænker man skov og rådgivning, skal man tænke på os. Det er dét, vi arbejder på. Det er dét, der er vores klare mål.

De Danske Skovdyrkerforeningers formand, Torben Bille Brahe, er ikke et sekund i tvivl om værdigrundlaget i den organisation, han har stået i spidsen for siden 2009.

- Vi er til for medlemmerne. Og vi skal gøre en forskel. Det synes jeg, vi gør i dag. Og det skal vi også gøre fremadrettet. Vi skal sikre, at vore medlemmer har den bedst mulige forretning på den lange bane samtidig med, at driften bygger på den enkelte skovejers personlige mål med ejendommen. Det er simpelthen kernen i vores forening, pointerer Torben Bille Brahe, der hermed understreger sloganet: *Med skovdyrkerne har du fagfolkene på din side.*

I skoven – hver dag

Torben Bille Brahes bedrift tæller både landbrugsjord, skov og juletræsproduktion. Og skoven har en særlig plads i hans hjerte. - Jeg er i skoven hver eneste dag. Jeg skal »lige ud og kigge« en gang, smiler skovforman-

den og tilføjer, at skovdriften fylder en del i hverdagen. Både de folkevalgte opgaver og den daglige drift.

- Skovbrug er en spændende driftsgren. Den er meget langsigtet. Og hvor man kan pløje en mislykket hvedemark ned, vil fejl i skoven kunne ses 50-70 år frem i tiden. Eller endnu længere. Så det kræver noget ekstra at drive skov, pointerer Torben Bille Brahe.

Tæt samarbejde

Blandt andet derfor arbejder han tæt sammen med sin skovfoged, Børge Nissen, Skovdyrkerforeningen Fyn.

- Vi taler sammen flere gange om måneden. Jeg har altid brugt min skovfoged. Igen handler det om, at han for mig som skovdyrker gør en forskel. Jeg kan f.eks. gå rundt og have en lomme filosofi, som han kan be- eller afkræfte, fortæller formanden, og kommer med et eksempel:

- Der er askesyge i cirka fem ha ask på bedriften. Og jeg har gået lidt som katten om den varme grød i den sag. Men min skovfoged har skåret igennem. Så nu har vi fjernet 80-90 procent af træerne.

Nye skovenge

Også etableringen af skovenge midt inde i et varieret løv- og nåletræsareal på et par ha har skovfoged Børge Nissen været stærkt medvirkende til at få iværksat.

Skovengene er etableret efter engelsk forbillede. Formålet er at give mennesker og dyr en ny og anderledes skovoplevelse. Samtidig har de cirka 25 meter brede græstilsåede engarealer den funktion, at de får flyvende vildt til at lette i kanten mellem skov og eng. Og det giver også nye muligheder i jagtøjemed.

- Skovengene er en form for indre skovbryn i skoven og til gavn for vildt og fugle. Det er to år siden, de blev etableret. Og vi har f.eks. allerede set en synlig fremgang i harebestanden. Også synsmæssigt gør engene en stor forskel. Og selvom det er en barsk oplevelse, når træerne ryddes i etableringsfasen, kan jeg udmærket forestille mig at etablere flere skovenge, forklarer Torben Bille Brahe.

Certificeret

Formanden har tidligere arbejdet med at få landbrugsdelen på sin bedrift certificeret. Det var et meget omfattende arbejde, som blev afsluttet for år tilbage. I dag er denne certificering på standby. Primært fordi det er en bekostelig affære, som ikke honoreres med højere priser på landbrugsprodukterne.

Men også skovdelen er certificeret. Og her ser han p.t. flere fordele end i landbrugsdelen.

- Kravene til certificering er stigende. Samtidig er det arbejdsmæssigt en fordel, når vi har fået udarbejdet en totalbeskrivelse af ejendommen og skovene. F.eks. tager vi jordprøver, så vi ved hvilke træer, vi skal plante på hvilke jorder i fremtiden.

Vi har derved fået et overblik, som giver mere rationelle arbejdsopgaver fremover. Og jeg har et ønske om, at ejendomme her overdrages til næste generation på bedst mulig vis. Certificeringen og brugen af vore rådgivere er en væsentlig del af den proces, understreger Torben Bille Brahe.

Bruges i handel

Også i handelsøjemed bruger formanden skovdyrkerforeningen. Al handel med træ og juletræer går gennem foreningen, som er garant for, at han altid får sin betaling, når en juletræsgrossist eller et savværk vil købe produkter.

- Som forening skal vi tjene mest muligt til det enkelte medlem og ikke til foreningen. Det ansvar, synes jeg, bliver forvaltet godt. Men vi skal også se fremad, og der er mange forretningsområder, som skal opdyrkes i fremtiden, nævner han.

Ændret forening

Torben Bille Brahe tiltrådte som landsformand for Skovdyrkerne i 2009.

Organisationen omfatter 7 lokale skovdyrkerforeninger med i alt ca. 100 medarbejdere, heraf 65 skovridere og skovfogeder.

I efteråret 2010 lavede man en organisatorisk ændring, der betød at de 7 lokalforeninger nu er en juridisk del af den landsdækkende forening.

Det betyder bedre samarbejdsmuligheder internt samt at de 7 foreninger fremover arbejder efter en fælles, overordnet strategi, som de lokale strategier vil være en del af. Desuden skal de lokale bestyrelser fremover godkendes af den fælles hovedbestyrelse.

Torben Bille Brahe er samtidig formand for bestyrelsen i de to aktieselskaber Green Product, som er landets største eksportør af juletræer, og Danish

Forestry Extension, der påtager sig udlandsopgaver. Begge er ejet af de 7 lokale skovdyrkerforeninger, der tæller godt 5.000 medlemmer og driver 80.000 ha skov.

Den samlede foreningsomsætning ligger på cirka 400 mio. kr. Godt en tredjedel kommer fra salg af juletræer og klippegrønt

Et af disse er bioenergiområdet, hvor formanden ser et pænt potentiale.

- Biomasse er højt på dagsordenen politisk. Og træflis er et af de forretningsområder, jeg forventer, vil blive mere interessante fremadrettet. Jeg regner selv med at plante poppel til flisproduktion, forklarer Torben Bille Brahe.

Poppel kan – i modsætning til energipil – alternativt altid bruges til træprodukter som kasser eller som brænde.

- Det er vigtigt, at man spreder sin risiko. Det er filosofien her på bedriften, hvor vi satser på flere forskellige driftsgrene og produktioner. Og så håber vi, at det ikke er det hele, der halter økonomisk.

Inspirere og rådgive

På samme måde skal De Danske Skovdyrkerforeninger inspirere og rådgive medlemmerne, så de får mest muligt ud af det potentiale, de har på deres bedrift.

- Vi har jo mange forskellige medlemstyper. Nogen producerer juletræer, andre har primært løvtræ. Andre igen dyrker så at sige herlighedsværdien og jagt. Andre igen kombinerer alt dette.

Det kræver god, professionel rådgivning. Det får man i dag. Men som forening er det afgørende, at vi formår at gøre arbejdspladsen De Danske Skovdyrkerforeninger

så spændende, at vi til stadighed tiltrækker og fastholder de bedste rådgivere i branchen, fastslår formanden.

Udvalgsarbejde kan give ændringer

Politisk skal foreningen også være med til at gøre en forskel for skovejerne.

- F.eks. når det gælder samfundets øgede krav til adgang til skovene, skal vi være oppe på mærkerne. På et tidspunkt skal der altså betales ved kasse 1. Teambuilding, mountainbikebaner osv. er ikke gratis, pointerer formanden.

Af politiske årsager er foreningen medlem af Dansk Skovforening, som blandt andet tager sig af politiske forhandlinger. Det såkaldte Skovpolitiske Udvalg er netop i disse måneder ved at færdiggøre en rapport med ønsker til fremtidens skov. Anbefalingerne i rapporten kan føre til en revidering af Skovloven.

- Vores klare udgangspunkt er, at vi skal have en fornuftig skovproduktion til at hænge sammen økonomisk. Samtidig med at vi opfylder samfundets nye krav. Også på den front bliver der noget at arbejde med fremover, slutter Torben Bille Brahe.

Journalist Jacob Lund-Larsen

Torben Bille Brahes egen bedrift består af to landbrugsejendomme: *Fraugdegård* øst for Odense på 185 ha og *Risinge* ved Kerteminde på 250 ha.

Derudover *Rørbæk Skov* ved Kerteminde på 80 ha. Samlet 144 ha skov.

Resten er landbrugsjord. Hertil en flok Skotsk Højlandskvæg, der går og passer MVJ-arealer på Fraugdegård, hvor familien Bille Brahe bor.

Familien har ejet ejendommen siden 1879, og er nu 4. generation på gården.

Torben Bille Brahe er baron og kammerherre. Han har siden 2001 været formand for Skovdyrkerforeningen Fyn og siden 2009 for landsorganisationen De Danske Skovdyrkerforeninger.

Natura 2000-planer i høring - Hvad kan jeg gøre som ejer?

Trods megen ekspertise herhjemme er det som bekendt EU, der styrer og overvåger den danske naturpolitik. EU's største satsning i den sammenhæng er indtil videre Natura 2000-projektet, der ved at godkende udpegningen af en række naturbeskyttelsesområder skal standse forringelsen af naturens mangfoldighed i medlemslandene.

EU har givet medlemslandenes miljøministerier til opgave at sikre, at disse såkaldte Natura 2000-områder anvendes på en måde, der drager omsorg for en række truede arter og biotoper. I Danmark sendte Miljøministeriet sine forslag til de konkrete Natura 2000-planer i offentlig høring den 4. oktober 2010. Høringsperioden er 6 måneder og strækker sig til 6. april 2011. Dermed er vi langt om længe nået til næste fase i Natura 2000-processen.

Der er udarbejdet en plan for hvert af de 246 Natura 2000-områder, og hver plan indeholder en målsætning for sikring af områdets natur på lang sigt samt et indsatsprogram for planperioden (2010-2015, skov dog til 2021) med generelle og konkrete retningslinier.

Hvem bindes af planerne?

Planerne er bindende for staten og kommunerne. Det betyder at de i deres arealdrift, naturforvaltning og ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er derimod ikke bindende for lodsejerne.

Når planerne er godkendt, skal kommunen (for de lysåbne naturtyper) og Naturstyrelsen (for de fredskov-

pligtige skovbevoksede arealer) udarbejde handleplaner, som skal sikre gennemførelse af planerne. Handleplanerne skal herefter følges op af aftaler med de private lodsejere om driften af deres arealer inden for Natura 2000-områderne.

Handleplanerne er også kun bindende for kommunerne og staten, mens private lodsejere først bliver forpligtet, når der er indgået aftale med myndighederne inden for rammerne af handleplanen, eller der er udstedt et påbud om en bestemt drift af arealerne.

Ligger din ejendom i et Natura 2000-område, vil der højst sandsynligt komme restriktioner på din drift på den ene eller anden måde. Det kan derfor være en god ide at følge med i Miljøministeriets planlægning allerede nu. Skovforeningen opfordrer derfor alle ejere med arealer inden for eller op til et Natura 2000-område til at læse planen for deres område igennem.

I denne artikel vil det kort blive beskrevet, hvad planerne indeholder, hvad du som ejer bør være opmærksom på, og hvilke indspil det kan være relevant at komme med allerede i denne fase af arbejdet.

Hvad er Natura 2000-områder?

Natura 2000-områder er internationale naturbeskyttelsesområder (habitat- og fuglebeskyttelsesområder),

hvor Danmark har forpligtet sig til at beskytte og pleje særlige naturtyper, levesteder og arter. Se et kort over områderne på Naturstyrelsens

hjemmeside – her kan du også, ved at zoome ind, se om der er registreret naturtyper på din ejendom og hvilken tilstand de er vurderet til at være i.

Hvad indeholder en Natura 2000-plan?

Alle Natura 2000-planer er ens opbygget med følgende struktur:

- Indhold
- Forord
- Natura 2000-planlægningen
- Områdebeskrivelse
- Trusler mod områdets naturværdier
- Igangværende pleje og genopretning
- Tilstand og bevaringsstatus/prognose
- Målsætning
- Indsatsprogram
- Sammenhæng og synergi med vandplan
- Strategisk miljøvurdering

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen

Sådan læser du planen

I boksen ovenfor kan du se hvordan planerne er bygget op. De første afsnit giver en generel beskrivelse af området og af de naturtyper og arter, som udgør udpegningsgrundlaget for det enkelte Natura 2000-område.

Herefter beskrives de trusler mod områdets naturværdier, som på kort eller lang sigt vurderes at kunne få betydning for, om man kan nå de mål om en gunstig bevaringsstatus, som EU sætter. Der er både tale om aktuelt forekommende trusler og potentielle trusler, som myndighederne har opdaget under udarbejdelsen af de indledende basisanalyser. Trusselsbilledet vil få betydning for, hvilken indsats der senere foreslås i handleplanen.

Derudover beskrives hvilken igangværende pleje eller genopretning, der allerede finder sted – herunder f.eks. om der er eksisterende fredninger på arealerne, eller om der er indgået aftaler om urørt skov eller særlig drift og pleje af arealer i området.

I afsnittet om tilstand er de enkelte naturtypers aktuelle tilstand vurderet ud fra de data, som er indsamlet ved kortlægningen med anvendelse af et system udarbejdet

af DMU og andre forskningsinstitutioner. Bevaringsstatus/prognose er derimod en vurdering af, hvordan naturtypernes tilstand forventes at være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og de trusler, som findes allerede i dag.

Tilstandsvurderingen er inddelt i 5 tilstandsklasser (I, II, III, IV og V), hvor (I) er den bedste og (V) er den dårligste.

Målsætningen for området beskriver først den langsigtede målsætning for Natura 2000-området, som helt overordnet er, at sikre eller genoprette en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som findes på udpegningsgrundlaget for området. Dernæst fastsættes konkrete målsætninger for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte udpegede naturtyper og arter. Her kan målet f.eks. være at øge arealet af en bestemt naturtype, eller at man ønsker en bestemt drift. Afsnittet afsluttes med en beskrivelse af evt. modstridende naturinteresser. Heraf fremgår det, hvis der er foretaget en prioritering af dele af udpegningsgrundlaget på bekostning af andre beskyttelselementer.

Indsatsprogrammet er den del af planen, der bliver mest konkret. Her har man nationalt vedtaget fire sigtelinjer, der beskriver den indsats som skal gennemføres i den første planperiode 2010-2015 (dog frem til 2021 for skovbevoksede fredskovpligtige arealer).

De fire sigtelinjer er:

1. Sikring af eksisterende naturarealer og arter - typisk gennem en vedvarende ekstensiv drift
2. Sikring af små naturarealer, bl.a. gennem arealmæssig sammenkædning af småarealer
3. Sikring af ikke beskyttet natur (f.eks. marine rev og skov)
4. Indsats for truede arter og naturtyper, hvis arealmæssige udbredelse er for nedadgående.

For hver sigtelinje er beskrevet en række generelle eller konkrete retningslinjer, som skal sikre den ønskede tilstand og den indsats som skal indarbejdes i handleplanerne. Hvordan indsatsen skal gennemføres, og hvilke specifikke arealer, der f.eks. skal lægges urørt eller udvikles, vil således først blive konkretiseret i handleplanerne.

Natura 2000-processen

Processen vil strække sig over en længere årrække og vil indeholde følgende elementer:

- Registrering og kortlægning (er gennemført 2006)
- Basisanalyse (er gennemført 2007)
- Idéfase (offentlighedsfase 6 mdr.) (er gennemført 2007)
- Forslag til Natura 2000-planer (offentlighedsfase 6 mdr. - påbegyndt)
- Godkendte Natura 2000-planer
- Forslag til Natura 2000-handleplaner (offentlighedsfase 8 uger)
- Godkendte Natura 2000-handleplaner
- Indgåelse af aftaler med ejere om driften/påbud

Hvor konkret den enkelte plan er, vil afhænge af, om det enkelte område dækker et stort eller lille areal, antallet af naturtyper og hvor mange ejendomme, der er omfattet af planen. Således vil en plan for et område med en eller få ejendomme, et forholdsvis lille areal og få naturtyper oftest virke mere konkret og lettere at forholde sig til, end en plan der dækker et stort område med mange ejendomme og mange forskellige naturtyper og trusselsbilleder.

Til sidst i planen beskrives Natura 2000-planens sammenhæng med vandplanen for området.

Natura 2000-planen indeholder 4 bilag. Kortet i bilag 1 kan være meget nyttigt til at se grænserne for området, men det anbefales at gå ind på kortsiden via Naturstyrelsens hjemmeside og zoome ind for at se yderligere detaljer.

Bilag 2 giver en række virkemidler for de forskellige naturtyper, men kan være svære at læse. Kommunen og Naturstyrelsen er ikke bundet af de foreslåede virkemidler, når de skal udarbejde handleplanerne.

Bilag 3 er et generelt bilag som er ens for alle planerne og beskriver de naturforvaltningsmæssige opgaver, som prioriteres i første planperiode.

Bilag 4 er en miljørapport der skal udarbejdes som følge af lov om miljøvurdering af planer og programmer. Rapporten skal sikre, at der ikke er modstrid mellem planer for området.

Særlige elementer for skovnaturtyperne

Der er flere elementer, som går igen i stort set alle planerne – i hvert fald for de planer der indeholder skovnaturtyper. Under sigtelinje 1 vil der for skovnaturtyperne være beskrevet følgende retningslinje: *Skovnaturtyper skal sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen, primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*

Under sigtelinje 3 vil der stå: *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*

Der er en erkendelse af, at mange af skovnaturtyperne netop er fremkommet som resultat af den drift, der har været praktiseret på arealerne. For at opretholde naturtyperne på sigt, er det derfor afgørende, at der indgås aftaler med ejerne om en drift som fortsat kan sikre de registrerede skovnaturtyper - men ikke nødvendigvis på et fastlåst areal. Det kan således godt være, at et bølgeareal, der ikke er kortlagt som en naturtype på nuværende tidspunkt, kan "overtage" forpligtigelsen senere fra et areal, hvor det for eksempel er svært at opretholde skovnaturtypen.

Hvad kan jeg gøre som ejer?

Det kan være svært at gennemskue konsekvensen af planen og vurdere, hvad det kan være relevant at komme med af indspil i denne fase, særligt når det ikke er konkretiseret på det enkelte areal.

Som ejer har man dog ofte en lokal viden om og erfaringer fra området, som det kan være svært/umuligt for myndighederne at besidde. Derfor kan det være meget værdifuldt at supplere myndighederne med oplysninger allerede i denne fase.

Trusselsbilledet er lavet ud fra myndighedernes eksisterende viden. I skov er der typisk anført trusler som for

høj næringsstofstilførelse, intensiv drift, invasive arter og unaturlig hydrologi (afvanding). Finder du som ejer, at trusselsbilledet ikke passer på dit område, kan det være en ide at kommentere på dette. Det kan hjælpe myndighederne med at målrette indsatsen til de områder, hvor der er problemer, og dermed kan du som ejer undgå unødvendige restriktioner.

Hvis man har viden om igangværende plej tiltag, fredninger eller andet, der ikke er nævnt i afsnittet "Igangværende pleje og genopretning", eller der er oplysninger, som er forkerte, bør du som ejer gøre opmærksom på dette.

Målsætningerne for områderne ligger rimeligt fast, men hvis du som ejer vurderer, at det kan være helt håbløst at nå målene på grund af forhold på arealerne som myndighederne ikke hidtil har været opmærksomme på (f.eks. en fejlregistrering af naturtyper) - bør du som ejer også kommentere dette. Jo mere konkrete du kan gøre dine kommentarer i forhold til dette, jo bedre.

Indsatsplanen er som nævnt den mest konkrete i forhold til at beskrive, hvad der kan forventes af restriktioner på arealerne. Hvis du som ejer har nogle særlige ønsker til, hvordan du godt kunne tænke dig, at driften på din ejen-

dom skal udvikle sig, kan det være en god ide at fremkomme med disse ønsker her. Det er selvfølgelig klart, at et ønske om at konvertere store kortlagte bøgearealer til nåletræ eller anden anvendelse ikke vil blive efterkommet. Men har du allerede nu en ide om områder, du har planlagt som urørt skov (f.eks. i forbindelse med certificering), eller er der arealer, hvor du ved af erfaring, at selvfornyelse ikke lader sig gøre, kan det være fornødt at spille ind med dette. Det vil kunne hjælpe myndighederne i deres videre arbejde med handleplanerne.

Søg rådgivning

Hvis du ejer et fredskovpligtigt og skovbevokset areal, som ligger i et Natura 2000-område, bør du i første omgang drøfte det med din skovfoged. Desuden har du mulighed for at få gratis hjælp gennem Dansk Skovforening. Du eller din skovfoged skal blot henvende jer til undertegnede i Skovforeningens sekretariat (tlf. 33 24 42 66 eller info@skovforeningen.dk). Følg desuden med på både Skovforeningens og Skovdyrkernes hjemmesider.

Tanja Blindbæk Olsen
Dansk Skovforening

Skove og naturejendomme – salg og vurdering

Aktuelle ejendomme:

- Nordjylland:**
  - Hals Mose – 179 ha
  - Slettingen Indlandsklitter – 15 ha
- Østjylland:**
  - Granliden – 54 ha
- Midtjylland:**
  - Haraldslund og Andersens Plantager – i alt 235 ha
  - Ikastvej – 26 ha
- Syddjylland:**
  - Guldbergsminde Øst – 32 ha
- Fyn:**
  - Rosenlund og Skælshus – i alt 16 ha
  - Tornehave – 15 ha
- Bornholm:**
  - Gl. Skovgaard – 49 ha
  - Munkerup – 21 ha

Se mere på www.silvaestate.dk
eller kontakt Jesper Just Nielsen på: **21 36 56 96**

silvaestate

SKOV- OG NATUREJENDOMME. RÅDGIVNING OG FORMIDLING

Hjælp vores råvildt - anlæg en eng!

Den såkaldte råvildtsyge har nu raset på Fyn i mere end 10 år og synes nu at spredes til andre landsdele. Mange døde dyr er blevet analyseret uden vi er blevet meget klogere.

Råvildtet lider af en form for mavevirus, der giver dem diarré og med tiden dør de af dehydrering. Skønt vi ikke kender sygdommens fulde virkemåde og spredningsveje er vi ikke i tvivl om, at den er meget smitsom. Derfor bør man gøre en række tiltag for at nedbringe smitten:

1. Syge dyr bør aflives så snart de ses. Husk at aflivning udenfor jagtsæsonen kræver, at det indberettes til politiets døgnrapport. Dette kan klares over telefonen.
2. Fødemuligheder bør skabes i rigt omfang, og spredes så dyrene ikke alle søger de samme arealer.

Ved at anlægge enge tilsået med Skovdyrkernes engblanding sår du en frøblanding, der giver råvildtet foder hele året rundt. Forskellige rajgræsser, timothe og engrapgræs er blandingens hoveddel og er med til at sikre et dække igennem hele året. Kløverandelen gror, og er tilgængelig, i det tidlige forår. Ranunkel og mælkebøtte er vigtige elementer i de tidlige forårsmåneder april-maj. Over sommeren spises mere varieret; græsspirer, kløver, sneglebælg, esparsette og cikorie.

Blandingen har en meget stor andel cikorie og disse blade og knopper er særdeles attraktiv føde hele året rundt. Desuden finder råvildtet en del føde i skovbundens flora – bl.a. er gederams en foretrukket sommer-spise. Gederams forekommer dog ikke i blandingen.

I efteråret bliver frøblandingens lucerneandel mere attraktiv, når den første frost får sukkerstofferne frem i planterne. Flere arter i engblanding, såsom cikorie, mælkebøtte og lucerne, menes at have særdeles gunstig indflydelse på fordøjelsen hos drøvtyggere som råvildt.

Når arealerne vælges, så husk - hellere 3-4 små arealer end ét stort areal.

Skovdyrkerne givet dette forår **20% rabat** på denne specialblanding – så længe lager haves.

God arbejdslyst.

*Børge Nissen
Skovdyrkerforeningen Fyn*

Råvildt. Arkivfoto